

Jaarverslag

Historische Vereniging Oud-Utrecht 2020

Bestuur

Het jaar 2020 zal de geschiedenisboeken ingaan als het jaar van de wereldwijde Corona-pandemie. Na half maart kwam helaas een groot deel van het programma van onze Vereniging stil te liggen. Zo kon de Grote Excursie niet doorgaan en moesten het Smeeberaad, verschillende lezingen en Historische Cafés worden uitgesteld. Gelukkig waren er ook nog geplande activiteiten die wel door konden gaan, onder andere door het aantal bezoekers aan te passen aan de geldende regels en door bijeenkomsten live te streamen. Dankzij deze digitale mogelijkheden waren veel belangstellenden toch in staat aanwezig te zijn. Zo ging het onder meer bij de presentatie van het themanummer van het tijdschrift 'Utrecht boekenstad' in de nieuwe bibliotheek aan de Neude. Ook de Nacht van de Geschiedenis, die in 2020 haar derde verjaardag vierde, kwam op deze manier tot stand. Het werd een groot succes met veel online bezoekers.

Voor commissies, werkgroepen en het bestuur was de lange periode van lockdown geen reden stil te zitten. De beperkende omstandigheden zorgden er juist voor dat we samen op zoek gingen naar nieuwe manieren van verbonden zijn. Zo is er met veel enthousiasme gewerkt aan de vernieuwde website die op vrijwel dagelijkse basis nieuwe informatie bevatte, zijn er podcasts geïntroduceerd en werd er in toenemende mate gebruik gemaakt van sociale media. De provincie kende de Vereniging een subsidie toe voor de aanschaf van apparatuur die nodig is voor het streamen van onze activiteiten. Een financiële ondersteuning die ons helpt in de komende jaren op verschillende manieren aanwezig en zichtbaar te zijn voor de vereniging en in de stad. Verder werd en wordt er hard gewerkt aan plannen voor 900 jaar Utrecht (in 2022) en het 100-jarig jubileum van de Historische Vereniging Oud-Utrecht (in 2023). Uit de grote enquête onder leden en niet-leden die in december werd gehouden spreekt veel waardering voor het Tijdschrift. Bovendien is in 2020 de Historische Vereniging weer gegroeid met 216 nieuwe leden tot 2192 leden.

In november werd de (uitgestelde) Algemene Ledenvergadering gehouden. Daar nam Annemiek Roessen na de maximale zittingstermijn afscheid van het bestuur. Gelukkig zal zij op andere plekken in de vereniging haar rol blijven spelen. Als erkentelijkheid voor haar inzet werd Annemiek Lid van Verdienste van Oud-Utrecht. Als nieuw lid van het bestuur trad aan Tom de Zeeuw, al langere tijd actief voor de Commissie Cultureel Erfgoed. De bestuursleden Thea Boekhout en Samantha Haskink-Burbidge werden herbenoemd. Na achttien jaar nam Margrit Idsinga helaas afscheid als bestuursondersteuner. We zijn haar zeer dankbaar voor haar jarenlange inzet voor de Vereniging. Op 2 juni, Stadsdag, overleed Tarq Hoekstra, ereid van de Vereniging Oud-Utrecht. Hoekstra was als eerste Utrechtse gemeentelijk archeoloog en bestuurslid nauw betrokken bij het werk van de Vereniging. Tijdens de Algemene Ledenvergadering werd Tarq Hoekstra (1939-2020) in dankbaarheid herdacht. Op de site en in het Jaarboek Oud-Utrecht werd een 'In Memoriam' voor hem opgenomen.

Nicolaas van der Monde-lezing

Op dinsdag 11 februari 2020 vond de 35e Van der Monde Lezing plaats in de Pieterskerk in Utrecht, onder de titel 'De ommuurde stad'. Deze

lezing over de Utrechtse stadsverdediging werd verzorgd door René de Kam, conservator stadsgeschiedenis van het Centraal Museum. Hij nam ons als een volleerd strateeg mee door de indrukwekkende geschiedenis van de Utrechtse stadsmuren. Ook deze keer zat de Pieterskerk weer bomvol met leden van Oud-Utrecht die genoten van de prachtige verhalen en beelden. De presentatie van De Kam en het in juni verschenen boek waren onder meer een eerbetoon aan zijn leermeester en de founding father van de Van der Monde-lezingen, Tarq Hoekstra, die later dat jaar zou overlijden. Met weemoed kijken we op deze avond terug. Hopelijk heeft de toekomst nog meer van deze avonden voor Oud-Utrecht in petto.

Evenementencommissie

De nieuwjaarsborrel 2020 voor de actieve vrijwilligers was in muziekstudio dB's in het voormalige CAB-gebouw. Het nieuwe jaar werd ingeluid met een toast van Dick de Jong. De interessante presentatie over de geschiedenis van het gebouw en omgeving van Bert Poortman en een uitgebreide rondleiding door Paul de Brabander werden zeer gewaardeerd en hebben bijgedragen aan de waardering van het gebouw.

Helaas kon de nieuwe ledenborrel vanwege Covid-19 niet plaatsvinden. Onder de nieuwe leden is een vragenformulier verspreid om hun ervaringen en wensen te inventariseren. Hierop is een goede respons geweest en in de toekomstige activiteiten zullen de tips en opmerkingen meegenomen worden. Daarnaast heeft zich ook een aantal vrijwilligers gemeld. Hieruit is onder andere een nieuwe groep ontstaan voor incidentele hulp bij verschillende activiteiten.

De Nacht van de Utrechtse Geschiedenis met het thema Oost-West is hoofdzakelijk een online-evenement geworden. Deze Nacht wordt georganiseerd door Oud-Utrecht in samenwerking met Het Utrechts archief, de Universiteit Utrecht, de afdeling Erfgoed van de Gemeente Utrecht en het Centraal Museum.

Vanaf 1 t/m 24 oktober was iedere dag een 'geheim van de dag' op de website te zien. Dankzij verschillende partners van Oud-Utrecht is een schat aan interessante onderwerpen en verhalen over de geschiedenis van Utrecht tot stand gekomen.

Op 10 oktober was online de finale van drie jonge historici te volgen voor de titel Jonge Historicus van het Jaar 2020. Daarnaast presenteerden zes jonge historici hun favoriete archiefstuk uit verschillende werelddelen. Als tweede hoogtepunt van deze avond heeft Koos Marsman met zijn Utrechtse kwis voor een echt Utrechts tintje gezorgd.

Op 4 november vond de uitgestelde Algemene Ledenvergadering plaats in het Zalencentrum Utrecht-Zuid in de Amaliadwarstraat. Naast een aantal aanwezige leden kon men ook via YouTube digitaal deelnemen aan de vergadering.

Activiteitencommissie

Helaas moesten we in 2020 vanwege de pandemie bijna al onze activiteiten annuleren. Hieronder een kort overzicht van wat wel is doorgegaan. We hebben veel activiteiten waarover we eerder communiceerden, door-

geschoven naar 2021. Hopelijk kunnen we snel weer verder gaan met het organiseren van HC's en lezingen. We hebben genoeg ideeën.

Historische Cafés:

- 17 januari 2020 Ton van den Berg over Utrechts praoten: 130 bezoekers.
- 14 februari 2020 Bastiaan Staffhorst over Staffhorst: het Utrechtse drankenbedrijf sinds 1831: 75 bezoekers.
- 11 september 2020 Arjan den Boer over Joseph Crouwel: 30 bezoekers.
- 11 december 2020 Jessica van Geel over Truus Schröder en Truus van Lier: 30 bezoekers.

Lezingen:

- 22 januari 2020 Roy Nanhekan over 100 jaar Douwe Egberts in Utrecht: 50 bezoekers.
- 23 september 2020 Edie Brouwer over Kamp Amersfoort: 29 bezoekers.
- 25 november 2020 Henk Nobbe over de Waterstaatkundige geschiedenis van de Gelderse Vallei: 20 bezoekers.

HC's zijn populair: in de loop van 2019 en 2020 kwamen er steeds meer bezoekers naar de Historische Cafés. Zoveel, dat we bezoekers niet meer konden toelaten in de Smeezaal van het Bartholomeus. Dit leverde veel teleurgestelde mensen op. De Activiteitencommissie is samen met het bestuur op zoek gegaan naar een nieuwe grotere locatie. We waren heel blij en tevreden dat er een samenwerking tot stand is gekomen met de Openbare Bibliotheek op de Neude. We mogen voor de HC's gebruikmaken van het Auditorium dat 180 zitplaatsen telt.

Helaas mochten er bij het eerste HC in de Bieb in september maar 30 bezoekers zijn. De HC's van september en december zijn opgenomen en kunnen via de site van Oud-Utrecht worden bekeken. Na de eerste lockdown heeft er nog één lezing plaatsgevonden in het Bartholomeus Gasthuis. Daarna zijn we tijdelijk uitgeweken naar zalencentrum Zuid.

In 2020 bestaat de activiteitencommissie uit: Joost Boomsma (voorzitter), Willemijn Bánki, Henk van den Boomgaard, Gerrit Huisman en Piet van Dijk.

Jaarboek Oud-Utrecht

Het Jaarboek 2020 moest dit jaar helaas een fysieke presentatie ontbreken. Wel verschenen in november twee podcasts. Auteurs Hans Renes en Kila van der Starre lichtten in die podcasts hun bijdragen toe. Hans Renes schreef en sprak over de geschiedenis van de Utrechtse Maliebaan, Kila van der Starre dook in de straatpoëzie in Utrecht. Andere bijdragen waren er van Bert Stamkot, Jos de Meyere, Leo Verhart, Aart Mekking, Jaap Versteegh, Stan Braam, Jos Stöver, Raphael Rijntjes en Ton van Schaik, en Lieke Wynia en Annabel Dijkema. Redacteur René de Kam besteedde aandacht aan het overlijden van de eerste stadsarcheoloog, Tarq Hoekstra.

In 2020 werd de redactie uitgebreid met Britta Schilling en Willemijn Zwijkstra. Willemijn nam het eindredacteurschap over van Mariëlla Beukers. Mariëlla nam vervolgens van René de Kam de secretarisfunctie over. De redactie vergaderde hoofdzakelijk digitaal en richtte zich behalve op het nummer van 2020 op de invulling van komende nummers.

Tijdschrift Oud-Utrecht

Voor het Tijdschrift Oud-Utrecht was de belangrijkste ontwikkeling van het afgelopen jaar de 'restyling'. Sinds het eerste nummer van 2020 heeft het tijdschrift een groter formaat, een andere papiersoort en een vernieuwde vormgeving. Er is meer ruimte voor (grotere) afbeeldingen en het geheel oogt frisser. De reacties op de vernieuwing waren vooral positief, al waren er enkele praktische bewaren: bij sommigen past het blad niet meer in de tijdschriftencassette!

In juni 2020 verscheen het dubbeldikke themanummer met als titel 'Utrecht boekenstad'. De artikelen gingen over schrijvers, drukkers, uitgevers, bibliothecarissen en boekhandelaars in de stad Utrecht door de eeuwen heen. Over de 'rebelse' Belle van Zuylen bleek meer dan één verhaal te vertellen en Nicolaas Beets was een stadsdichter avant la lettre. Wim Hazeu beschreef de korte Utrechtse periode van dichter-scheepsarts Slauerhoff en Petra Teunissen een Utrechtse roman van Clare Lennart. Natuurlijk mocht C.C.S. Crone niet ontbreken. In het themanummer was extra aandacht voor vrouwelijke auteurs, mede dankzij bijdrages vanuit het project 'Women writers in history'.

De presentatie van 'Utrecht boekenstad' was op donderdag 11 juni 2020 in de net geopende Bibliotheek Neude. De bijeenkomst was vanwege Corona in besloten verband, maar live te volgen (en terug te kijken) via YouTube. Het eerste nummer werd aangeboden aan schrijver Maxim Februari. De redactiesamenstelling bleef in 2020 ongewijzigd.

Podcast Oud-Utrecht

Sinds begin 2020 is het ook mogelijk om naar Oud-Utrecht te luisteren tijdens het sporten, schoonmaken of onderweg. In de (ongeveer) maandelijke podcast spreekt Arjan den Boer met Utrechtse historici over de geschiedenis van de stad en hun fascinatie daarvoor. Aanleiding is vaak de actualiteit, zoals een tentoonstelling of publicatie, maar het gesprek gaat ook over de achtergrond en persoonlijke interesses van de geïnterviewde. Aan het woord kwamen bijvoorbeeld stadsconservator René de Kam en schrijfster Jessica van Geel. Naar aanleiding van het themanummer *Utrecht Boekenstad* van het tijdschrift was literatuurhistoricus Niels Bokhove te gast. En ter gelegenheid van het verschijnen van het Jaarboek Oud-Utrecht waren er gesprekken met auteurs van twee bijdragen: historisch geograaf Hans Renes over de Maliebaan en Kila van der Starre over straatpoëzie.

Aanvankelijk werden de podcasts opgenomen in Utrechtse horeca, maar door de pandemie moest voor andere plekken gekozen worden, wat positief uitpakte. Zoals een wandeling over de Maliebaan of een rondleiding door het landhuis Oud-Amelisweerd. De podcast werden goed beluisterd: zo'n 500 à 1000 keer per aflevering.

Communicatiecommissie

Samenstelling Communicatie Commissie: Mario Gibbels, Martijn Maandag, Jan Schrauwen, Ester Smit, Jeroen Tirion, Jetty Krijnen (webwinkel) en fotografen Marcella Dorigo en Joeb Mulder. Silvia van Bergeijk heeft dit jaar afscheid genomen van de communicatiecommissie.

2020, een jaar om niet snel te vergeten: het jaar stond natuurlijk vooral in het teken van COVID-19. De communicatiecommissie had als belangrijkste doel: goed contact houden met de leden, nu de meeste activiteiten niet door konden gaan. Dat hebben we geprobeerd door extra artikelen op de website te plaatsen, uitgebreide nieuwsbrieven te versturen, sociale media bij te houden én als het even kon activiteiten te live-streamen op ons eigen kanaal.

Nieuwe ideeën ontstonden in de tijd dat we allemaal thuis zaten: we startten met overzichten van cultureel erfgoed nieuws, plaatsten themapagina's over 75 jaar bevrijding en de opening van de singel. Bezoekers van de website konden wandelingen vinden, fotoreportages en filmpjes. Nog een primeur: de Oud-Utrecht podcast, waarin de maker Arjan den Boer in gesprek gaat met historici over een bepaalde periode in de Utrechtse geschiedenis. Dit alles leidde tot 190 geplaatste artikelen op de website, waarvan 219296 in de categorie nieuws.

We maakten meer mogelijk via de website. Er werd een gloednieuwe webwinkel gebouwd waar onze publicaties kunnen worden besteld en meteen worden afgerekend. Op 5 juni 2020 om 18:31 werd de eerste bestelling gedaan. De goed doorzoekbare webwinkel leverde meteen een record aan boekenverkoop op. In totaal kochten bezoekers 201 publicaties voor ruim €1700. Daarbij faciliteerde de communicatiecommissie de aanmeldingen en betalingen voor de lezingen en de Historische Cafés. En ondersteunden wij de evenementencommissie bij de communicatie voor de Nacht van de Geschiedenis. De registratie van diverse evenementen verliepen vaak al via de website, maar door de Corona-maatregelen zijn ook deze activiteiten via een formulier op de website gaan lopen.

Ook alle 'gewone' werkzaamheden bleven doorgaan. We verstuurden zes keer de tweemaandelijks nieuwsbrief en dit jaar maar liefst 6 extra nieuwsbrieven om bijzonder nieuws aan te kondigen.

Statistieken en feitjes:

- Facebook: 1549 volgers (groei van 341 in vergelijking met 2019).
Topbericht: Kanonnen! De tentoonstelling De Ommuurde Stad in het Centraal Museum (5800 bekeken).
- Twitter: 880 volgers (groei van 232 in vergelijking met 2019).
Toptweet: Geheim van de dag met Nettie Stoppelenburg in het kader van de Nacht van de Utrechtse geschiedenis (6697 bekeken).
- Website, topartikelen: Route langs muurschilderingen (6.703 hits) en aankondiging van de pub-quiz tijdens de Nacht van de Utrechtse Geschiedenis 2020 (10.744 hits).

Commissie Cultureel Erfgoed

Of je het nu een verschrikkelijk, een rustig of een verloren jaar wilt noemen, of juist een jaar met meer tijd voor belangrijke zaken, in ieder geval was het historisch. Voor de Commissie Cultureel Erfgoed is dat ook zo geweest. Het schakelen naar digitaal vergaderen ging vlot, je merkt echter dat er minder tijd wordt besteed aan het debat rondom een onderwerp. Een alternatief werd snel gevonden in woensdagochtendwandelingen en fietstochten door leden van de commissie om een onderwerp te verdiepen.

De commissie heeft afgelopen jaar versterking gekregen van Ronald Willemsen, Ester Smit en Annemiek Roessen. Annemiek is toegetreden als vast lid na haar rol als bestuurslid en spil tussen het bestuur en de commissie. Dankzij deze drie nieuwe leden hebben we versterking gekregen op een breed terrein. Zo is Ronald deskundig op het terrein van architectuur en gevelbeleid. Het groene erfgoed is in goede handen bij Annemiek, denk aan historische (binnen)tuinen, de grachten maar ook aan een wijk als Overvecht. Ester vervult een dubbelrol binnen de commissies communicatie en cultureel erfgoed. Ester wil graag de vaak technische discussies naar lezenswaardige artikelen vertalen.

In 2020 heeft de commissie serieus ingezet op de Post65-periode. Elke wijk is toebedeeld aan een of twee leden. Al fietsend hebben we straat na straat afgespeurd naar eventuele nieuw te beschermen monumenten uit de periode na de wederopbouw. Zo staat er een mooi artikel op de website over het H.J. Schimmelplein. Een tweede belangrijk punt is onze reactie op de visie locatieprofielen in onze historische stad. Wij vinden dat evenementen georganiseerd kunnen worden op historische plekken. Juist daarbij ontstaat er een kans om het erfgoed in een sterkere context te zetten en gepast om te gaan met gebruik. Wat er in de gemeentelijke visie ontbreekt bij de locatieprofielen voor evenementen is de erfgoedwaarde van de locatie die soms letterlijk maar vaak ook figuurlijk onder druk staat. Deze nog af te ronden visie houden we in de gaten, maar is vertraagd doordat Corona en evenementen geen hele goede combinatie zijn.

Overige zaken waar we aandacht voor hebben is de markering van historische plekken in het straatplaveisel van de binnenstad. We zitten aan tafel bij de omgevingsvisie binnenstad en we vermoeden dat er op korte termijn meer input gegeven moet worden op de werfkelders, al dan niet ontdekt. Dit dossier volgen we op gepaste afstand, maar we waken voor Amsterdamse toestanden.

Sluitstuk dat we net 2021 in hebben geslept is het aanvragen van de monumentstatus van de Musketon in Lunetten. Een schoonheid van Post65-architectuur in al zijn facetten. We gaan ervoor om deze op de juiste wijze te beschermen. En het niet te laten verworden tot een object op de 'dodenlijst' Post65 van de bond Heemschut.

Bestuur, redacties en commissies

De samenstelling van bestuur, redacties en commissies was in 2020 als volgt:

Bestuur

Dick de Jong (voorzitter)
Marlyne Stolker (secretaris)
Jan Bots (penningmeester)
Annemiek Roessen (vice-voorzitter, tot november 2020)
Samantha Hassink-Burbidge (vice-voorzitter vanaf november 2020)
Thea Boekhout
Tom de Zeeuw (vanaf november 2020)
Margrit Idsinga (notulen, tot november 2020)
Marjan Hulman (notulen, vanaf december 2020)
Jetty Krijnen (bestuursondersteuning)

Redactie Tijdschrift

Arjan den Boer (eindredacteur)
Lisette le Blanc
Elisabeth de Ligt
Marion van Oudheusden
Joyce Pennings
Bettina van Santen
Kaj van Vliet

Redactie Jaarboek

Wilbert Smulders (voorzitter)
Willemijn Zwikstra (eindredacteur)
Mariëlla Beukers (secretaris)
René de Kam
Roman Koot
Ronald Rommes
Fred Vogelzang
Tolien Wilmer

Activiteitencommissie

Joost Boomsma (voorzitter)
Willemijn Bánki
Henk van den Boomgaard
Piet van Dijk
Gerrit Huisman

Evenementencommissie

Thea Boekhout
Chris Kreijns
Antoinette Krop
Marlyne Stolker

Commissie Cultureel Erfgoed

Tom de Zeeuw (voorzitter)
Kees Geervers (secretaris)
Eduard van der Biezen
Fons van den Broek
Marcella Dorigo
Jan Hoogerland
Harry Kasbergen

Riet Onderdelinden-Molenaar
Bert Poortman
Annemiek Roessen
Ester Smit
Ronald Willemsen

Communicatiecommissie

Samantha Hassink-Burbidge (voorzitter)
Jan Schrauwen (nieuwsbrief en website)
Mario Gibbels (website)
Ester Smit
Jeroen Tirion (vormgeving)
Martijn Maandag (webmaster)
Joeb Mulder (fotografie)
Marcella Dorigo (fotografie)
Jetty Krijnen (PR-beheer en webwinkel)

Commissie Grote Excursie

Wim Deijkers (voorzitter)
Annemiek Roessen
Marlyne Stolker
Heins Willemsen
Tolien Wilmer

Commissie Van der Monde-lezing

Joyce Pennings (voorzitter)
Thea Boekhout
Casper Staal
Jeroen Tirion (technische ondersteuning)

Commissie Lustrum 100 jaar

Marlyne Stolker
Lucas Janssen
Annemiek Roessen
Menno Wiegman

Kascommissie

Frank van Eijkern
Thomas Hassink
Steven Priem

Kroniek

Frank Kaiser

Ledenadministratie

Adie Kreijns
Chris Kreijns

Stichting Steunfond Oud-Utrecht

Dick de Jong (voorzitter)
Jan Bots (penningmeester)
Lucas Janssen